

Calbas
Algemene Sociale Wetenschappen voor de Basiscyclus

Deel 1b Cultuur en bevolking 2
Werkboek

Luc Alofs (Redactie)
Gerrit Besselink
Joe Brooks (Projectleider)
Rusco Curiel
Milo Martes
Maria Martinus
Onno de Weert
Evelien Wierds

Eindredactie
Afdeling Curriculum Ontwikkeling, Directie Onderwijs
Eerste druk, 2005

COLOFON

Met dank aan:

Ronald Donk, Stascha Hornix, Abi Harms, Juliete Porter, Bernd Uhr, Joey Foley, CBS Aruba, Renaissance cinema, Biblioteca National, Cafe Internet, Meya meya, Historisch Museum Aruba, Nationaal Archief Aruba

Serie-overzicht leerjaar 1 ASW/Basiscyclus

Leerboek 1a: Mijn eigen omgeving
Werkboek 1a: Mijn eigen omgeving
Leerboek 1b: Cultuur en bevolking
Werkboek 1b: Cultuur en bevolking 1
Werkboek 1b: Cultuur en bevolking 2
Leerboek 1c: Bestaansmiddelen en vrije tijd
Werkboek 1c: Bestaansmiddelen en vrije tijd
Docentenhandleiding 1

Serie-overzicht leerjaar 2 ASW/Basiscyclus

Leerboek 2a: nog in ontwikkeling
Werkboek 2a: nog in ontwikkeling
Leerboek 2b: nog in ontwikkeling
Werkboek 2b: nog in ontwikkeling
Leerboek 2c: nog in ontwikkeling
Werkboek 2c: nog in ontwikkeling
Docentenhandleiding 2

Uitgegeven door afdeling Curriculum Ontwikkeling, Directie Onderwijs Aruba

Oprachtgever: Stuurgroep Herstructurering AVO (SHA)

Deze methode is tot stand gekomen in samenwerking met het Centrum Leermiddelenstudie Utrecht (CLU), Universiteit Utrecht

ISBN 99904-89-32-7

Copyright © 02/040426. Land Aruba, 2005

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave Werkboek

Hoofdstuk 6 De tegenwoordige tijd

Les 1

Intro : Van olie naar toerisme
Opdracht 1 : Opdracht 1: Veranderingen
Opdracht 2 : Verandering en continuïteit

Les 2

Opdracht 3 : Toerisme en werkgelegenheid
Opdracht 4 : Vrouwen op de arbeidsmarkt
Opdracht 5 : Migranten op de arbeidsmarkt

Les 3

Opdracht 6 : Bevolking en inkomensverdeling
Opdracht 7 : Leer de begrippen
Verdiepingsopdracht:
Samenvatting

Hoofdstuk 7 Nos tur ta un! (We zijn allemaal één!)

Les 1

Intro : Verschillende culturen smelten samen
Opdracht 1 : De Arubaanse eetcultuur
Opdracht 2 : Cultuurverrijking of cultuurverarming?

Les 2

Opdracht 3 : Angela en de multiculturele samenleving
Opdracht 4 : Thuistaal
Opdracht 5 : Taal en herkomstland
Opdracht 6 : Omgaan met verschil in taal

Les 3

Opdracht 7 : Mijn geloof, jouw geloof
Opdracht 8 : Geloven op Aruba
Opdracht 9 : Leer de begrippen
Verdiepingsopdracht
Samenvatting

Hoofdstuk 8 Aruba en de wereld

Les 1

Intro : De wereld op Aruba
Opdracht 1 : Opdracht zonder titel
Opdracht 2 : Globalisering en mijn eigen situatie

Les 2

Opdracht 3 : Een middag met Ruben
Opdracht 4 : Arubaan en wereldburger
Opdracht 5 : Gender

Les 3

Opdracht 6 : Globalisering: verrijking of verarming?
Opdracht 7 : Leer de begrippen
Verdiepingsopdracht:
Samenvatting

Hoofdstuk 9 & 10 Cultuur en bevolking in 2015: een onderzoek

Les 1

Intro : Hetzelfde of veranderd?

Opdracht 1 : Bestaansmiddelen, bevolking, bestuur en cultuur in 2015

Les 2

Opdracht 2 : De onderzoeksvragen

Opdracht 3 : Onderzoek met activiteitenplan

Les 3

Opdracht 4 : Informatie verzamelen via kranten en tijdschriften

Opdracht 5 : Informatie verzamelen en verwerken met een tabel en een diagram

Opdracht 6 : Informatie verzamelen via Calbas

Les 4

Opdracht 7 : Antwoorden geven en een dossier maken

Les 5

Opdracht 8 : antwoorden vergelijken

Opdracht 9 : Een mening vormen over deelvraag 4

Les 6

Opdracht 10: Terugblikken op het onderzoek

Opdracht 11: Leer de begrippen

Werkboek Hoofdstuk 6

De tegenwoordige tijd

Les 1: Van olie naar toerisme

Opdracht 1: Veranderingen

In de krantenartikelen van bron 1 kun je lezen, dat er veel veranderingen plaatsvonden tussen 1985 en 2004. Maak onderstaande invuloefening.

a▶ Waarom sloot de Lago op 31 maart 1985? De Lago sloot omdat .....

.....

b▶ Op ..... ging de Status Aparte van Aruba in.

De Status Aparte houdt in dat .....

.....

De Status Aparte kan een voordeel zijn voor het regeringsbeleid. Veel Arubanen hoopten dat .....

.....

c▶ Er kwamen na 1985 veel banen bij, omdat .....

.....

d▶ De regering heeft besloten om aan 3.000 arbeidsmigranten een vergunning te verlenen, omdat .....

.....

e▶ Vertel waarom op Colegio San Juan een multiculturele markt wordt gehouden.

Op een multiculturele markt .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Opdracht 2: Verandering en continuïteit

In bron 1 en opdracht 1 keken we naar de veranderingen op Aruba sinds 1985. In deze opdracht bekijken we of er ook dingen hetzelfde bleven.

In bron 2 zie je verschillende plaatjes, die te maken hebben met veranderingen of juist dingen die hetzelfde bleven. Denk eraan dat niet alle antwoorden in je leerboek staan! Gebruik daarom wat je zelf weet van Aruba. Misschien vind je ook antwoorden in de museumklas uit hoofdstuk 1.

Doe dit met iemand anders. Probeer samen zoveel mogelijk in te vullen. Als je klaar bent, vergelijk je jullie antwoord met dat van en ander tweetal. Schrijf de nieuwe dingen die je hoort ook in het schema.

Vul het onderstaande schema in.

Het schema van verandering en continuïteit

		Verandering	Continuïteit
1a	Economie: olie	----- -----	----- -----
1b	Bestuur: Status Aparte	----- -----	----- -----
1c	Economie: toerisme	----- -----	----- -----
1d	Demografie: migratie	----- -----	----- -----
1e	Cultuur en verandering	----- -----	----- -----

Les 2: Toerisme en migratie

Opdracht 3: Toerisme en werkgelegenheid

Je maakt deze opdracht samen met één of twee andere leerlingen. De opdracht bestaat uit drie stappen. Na stap 3 is veranderingsschema 1 helemaal ingevuld.

Stap 1

Schrijf op de stippelijntjes in het veranderingsschema in je eigen woorden op, wat de relatie is tussen de begrippen werkloosheid, hotelkamers en werkgelegenheid. Je kunt daarbij gebruik maken van de bronnen, de leertekst en de begrippenlijst.

Veranderingsschema 1

werkloosheid → hotelkamers → werkgelegenheid		
Uitleg ----- ----- -----		
Zinnen		

Stap 2

Vul hieronder op de stippelijntjes de ontbrekende getallen in. Streep bij de woorden met een * het verkeerde woord door.

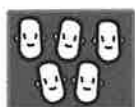
Het aantal hotelkamers op Aruba steeg tussen 1980 en 1993 van ..... tot .....

Dankzij het toegenomen aantal hotelkamers steeg/daalde* de werkgelegenheid tussen 1987 en 1990 van ..... tot .....

Door de sluiting van de Lago in ..... verliezen veel Arubanen hun werk. Het werkloosheidscijfer is ..... %

Stap 3

Schrijf de zinnen bij stap 2 over op de juiste plaats in het veranderingsschema 1.

Opdracht 4: Vrouwen op de arbeidsmarkt

Deze opdracht bestaat uit zes stappen en je werkt afwisselend samen met je buurman of buurvrouw, en met de hele klas.

We vergelijken het aantal werkende vrouwen op Aruba met de werkende vrouwen waarmee we zelf wonen.

Je gaat in zes stappen met de hele klas vaststellen, hoeveel werkende vrouwen er in jullie gezinnen (huishoudens) werkzaam zijn op de arbeidsmarkt. Aan het eind van de opdracht wordt de uitkomst van de klas vergeleken met de cijfers in bron 6.

Stap 1: Bronnen

Beantwoord met je buurvrouw of buurman de volgende twee vragen:

- ▶ In onze huishoudens wonen ..... vrouwen die ouder dan 14 en jonger dan 60 jaar zijn.
- ▶ In onze huishoudens hebben er ..... vrouwen ouder dan 14 en jonger dan 60 jaar een baan op de arbeidsmarkt.

Stap 2: Analyseren

- ▶ Vul hieronder in, het totaal aantal vrouwen van alle huishoudens in de klas. Vervolgens vul je in, hoeveel werkende vrouwen er in al die gezinnen zijn.

Totaal aantal vrouwen in onze huishoudens	Aantal werkende vrouwen in onze huishoudens .....
--	--

- ▶ Maak met de gehele klas een staftabel van het aantal werkende vrouwen en het aantal niet werkende vrouwen van deze klas.
- ▶ Maak van je antwoord in stap 1, een staftabel.

Staftabel van het aantal werkende en niet werkende vrouwen in de gezinnen van deze klas.

--

Stap 3: Analyseren

Bereken met je buurman of buurvrouw het aantal werkende vrouwen per honderd (percentage) en schrijf dit percentage in de tabel.

	Aantal werkende vrouwen per honderd
1971	34
1981	39
1991	50
2000	55
Onze klas	

Stap 4: Analyseren

Vergelijk het aantal werkende vrouwen per honderd op Aruba in 2000 met het aantal werkende vrouwen in onze huishoudens. Overleg met je buurman of buurvrouw wat je het meest opvallend vindt.

Het meest opvallend vind ik .....

Stap 5: Rapporteren

Schrijf jullie bevindingen op in minstens vier zinnen. Gebruik het tekstblok hieronder:

Percentage werkende vrouwen: geheel Aruba in 2000 – de gezinnen van onze klas

--

Stap 6: Eigen mening

Bespreek met je buurman of buurvrouw hoe jullie huishouden eruit zou zien, als er geen werkende vrouwen zouden zijn. Hoe zou je dat vinden? Schrijf in het tekstvak op, wat jouw mening hierover is.

Ons huishouden zonder werkende vrouwen

1. Samenstelling -----

-----

2. Meer tijd voor elkaar -----

-----

3. Minder inkomen -----

-----

4. Onze mening -----

Opdracht 5: Migranten op de arbeidsmarkt

Ook deze opdracht bestaat uit zes stappen en je werkt weer afwisselend samen met je buurman of buurvrouw, en met de hele klas.

We onderzoeken hoeveel migranten er op Aruba wonen. Eerst onderzoeken we hoeveel migranten er in onze huishoudens (gezinnen) wonen. Daarna vergelijken we dit aantal met heel Aruba.

Je gaat in zes stappen met de hele klas vaststellen hoeveel gezinsleden er in jullie gezinnen (huishoudens) niet op Aruba geboren zijn. Aan het eind van de les wordt de uitkomst van de klas vergeleken met de cijfers in bron 7.

Stap 1: Bronnen

Beantwoord met je buurvrouw of buurman de volgende twee vragen:

- ▶ In onze huishoudens wonen in totaal .....mensen.
- ▶ In onze huishoudens wonen in totaal .....mensen die **niet** op Aruba zijn geboren.

Stap 2: Analyseren

- ▶ Vul hieronder in het totaal aantal mensen van alle huishoudens in de klas. Vervolgens vul je in, hoeveel migranten er in al die gezinnen zijn.

Totaal aantal mensen in onze huishoudens -----	Aantal migranten in onze huishoudens -----
---	---

- ▶ Maak met de gehele klas, op dezelfde manier als bij opdracht 4, een staftabel van het aantal op Aruba geboren en ergens anders geboren gezinsleden. Vul hieronder de uitkomst in.

Staftabel van het aantal gezinsleden van deze klas op Aruba geboren, en aantal gezinsleden elders geboren.

--	--

Stap 3: Analyseren

Bereken met je buurman of buurvrouw het aantal migranten per honderd (percentage) en vul de tabel hieronder in. Je kunt hierbij gebruik maken van bron 7.

	totaal	migranten	aantal migranten per 100
1981			
1991			
2000			
Onze klas			

Stap 4: Analyseren

Vergelijk het aantal migranten per honderd op Aruba in het jaar 2000, met het aantal in onze gezinnen nu. Overleg met je buurman of buurvrouw wat je het meest opvallend vindt.

Het meest opvallend vind ik -----

Stap 5: Rapporteren

Schrijf jullie bevinding op in minstens vier zinnen. Gebruik het tekstblok hieronder:

Percentage migranten in onze huishoudens en op Aruba in het jaar 2000

Stap 6: Jullie mening

Besprek met je buurman of buurvrouw hoe jullie huishouden eruit zou zien als er geen migranten in de huishoudens zouden zijn. Hoe zou je dat vinden? Schrijf in het tekstvak op wat jouw mening hierover is.

Ons huishouden zonder migranten

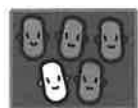
1. Aantal kinderen in de klas -----

-----

2. Aantal vrienden -----

-----

3. Onze mening: Onze klas zonder migranten -----

-----

4. Onze mening: Aruba zonder migranten -----

Les 3: Bevolking en inkomensverdeling

Opdracht 6: Bevolking en inkomensverdeling

In deze opdracht maken we een piramide van de bevolkingssamenstelling en de inkomensverdeling op Aruba. Je hebt hiervoor nodig stroken papier, een liniaal, een schaar en lijm.

- a ▶ Zoek in bron 8 op hoeveel inwoners er van een bepaalde bevolkingsgroep op Aruba wonen.
  - ▶ Meet 2 centimeter per 1000 inwoners voor iedere bevolkingsgroep in bron 8 op een strook af. Denk erom, soms is het millimeterwerk!
  - ▶ Zet de naam of de afkorting van de bevolkingsgroep op de strook en knip de strook nauwkeurig af.
  - ▶ De strook voor Aruba staat al in het blad getekend. Als we hiervoor ook 2 centimeter per 1000 inwoners zouden nemen, zou het niet op het blad passen. Je moet er dus ongeveer 90 centimeter bij denken!
- b ▶ Schrijf het gemiddelde maandinkomen van de groepen uit bron 9 (rechts in de kolom) naast de bevolkingsstrook in de piramide.
- c ▶ Plak de stroken boven elkaar, met de rijkste groep onder en de armste groep boven.

Gemiddeld
maandinkomen

Aruba

+ 90 centimeter

d ▶ Wat zijn de drie meest welvarende bevolkingsgroepen op Aruba?
..... en .....

▶ Welke plaats neemt de Arubaanse bevolkingsgroep in deze lijst in?
De ..... plaats.

e ▶ Vind je dat de welvaart op Aruba eerlijk is verdeeld over de bevolkingsgroepen?
Licht je antwoord toe met drie argumenten. Gebruik daarbij de termen *inkomensgelijkheid* en *inkomensongelijkheid*.

Ik vind dat de welvaart wel/niet* eerlijk is verdeeld omdat:

▶ -----

▶ -----

▶ -----

-----

* Omcirkel het juiste antwoord.

Opdracht 7: Leer de begrippen
Leer de begrippen uit de Begrippenlijst

Verdiepingsopdracht: Welvaart in de landen om ons heen

Deze opdracht maak je op dezelfde manier als opdracht 6, maar je gebruikt nu de atlas erbij.

- a ▶ Neem in de atlas pagina 136 tot en met 139 voor je.
- ▶ Zoek de landen of eilanden uit opdracht 6 op;
- ▶ Maak voor ieder land een strook. Iedere 200 gulden maandinkomen is 1 centimeter;
- ▶ Zet de naam van het land en het gemiddelde inkomen (atlas) op de strook;
- ▶ Noteer het aantal mensen uit dat land op Aruba (zie bron 7) en hun inkomen op Aruba (zie bron 8).
- ▶ Plak de stroken boven elkaar. Zet het armste land onder en het rijkste land boven in de piramide.
- ▶ Als je klaar bent, zie je wat arme en rijke landen in het Caribische gebied zijn. Ook zie je hoe het met deze mensen op Aruba gesteld is, als je hun inkomen vergelijkt met het land van herkomst.

Aantal mensen uit het land dat op Aruba woont
Inkomen op Aruba

b ▶ Geef aan waarom je denkt dat mensen uit die landen naar Aruba migreren.

Mensen migreren naar Aruba omdat -----

Samenvatting

In 1985 begon een nieuwe periode in de Arubaanse geschiedenis. Dit kwam door .....

Naast veel veranderingen was er ook sprake van continuïteit. Dit betekent dat .....

Er verdwenen veel banen op Aruba. Daarom besloot de regering meer aandacht te besteden aan het .....

Er werden veel hotels gebouwd waardoor veel mensen weer werk kregen.

Het aantal ..... steeg flink tussen 1987 en 1990.

De ..... verdween bijna helemaal. Door de steeds groter wordende werkgelegenheid waren er veel .....

en ..... nodig op de arbeidsmarkt.

De samenstelling van de bevolking op Aruba veranderde. Er ontstonden welvarende en minder welvarende groepen in de samenleving. Dit had te maken met de inkomens .....

Bij kleine verschillen praten we van inkomens .....

Als de verschillen groot zijn, noemen we dit inkomens .....

Werkboek Hoofdstuk 7

**Nos tur ta un!
We zijn allemaal één!**

Les 1 Intro: Verschillende culturen smelten samen

Opdracht 1: De Arubaanse eetcultuur

In bron 1 zie je de advertentie van restaurant 'Cushina Crioyo'. Er wordt van alles te eten aangeboden. De gerechten zijn in verschillende talen opgeschreven. Samen met je buurman of buurvrouw ga je de Arubaanse eetcultuur onderzoeken.

Beantwoord de volgende vragen en schrijf de antwoorden in het antwoordschema.

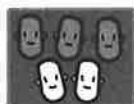
- a** ▶ Kies vier gerechten uit de advertentie van 'Cushina Crioyo' en schrijf ze op in het antwoordschema.
- b** ▶ Welke talen kom je in de namen van de gerechten tegen?
- c** ▶ Wat zou de taal zeggen over de herkomst van het gerecht?
- d** ▶ Welke bevolkingsgroep zou dit gerecht naar ons eiland hebben gebracht?
- e** ▶ Hoe vaak heb je de vier gekozen gerechten de afgelopen maand gegeten?

Antwoordschema

a. Gerecht	b. Talen in de naam	c. Land van herkomst	d. Bevolkings- groep	e. Hoe vaak gegeten deze maand?

Vind je het leuk dat deze gerechten op Aruba verkrijgbaar zijn?

- f** ▶ .....

Opdracht 2: Cultuurverrijking of cultuurverarming?

In bron 2 vertellen vier jongeren wat ze leuk vinden aan de cultuur waarin ze opgroeien en wat ze minder leuk vinden.

De één vertelt bijvoorbeeld wat over de taal en het eten en de ander vertelt wat over de godsdienst. Taal, godsdienst, eten, dans en muziek zijn belangrijke elementen van de cultuur. Zoek die elementen in bron 2 en vul ze in.

Vul in:

Jack vertelt iets over de ..... en het .....

Bij Gina gaat het om de .....

Flavio vertelt over .....

Sheila heeft het over ..... en .....

Bespreek met je buurman of buurvrouw wie van de jongeren iets vertelt dat je als een verrijking beschouwt voor de cultuur en wat juist een verarming betekent. Je kunt sommige namen meerdere keren invullen. Schrijf je antwoorden in het schema.

Naam	Voorbeeld cultuurverrijking	Voorbeeld cultuurverarming
	Omdat	Omdat .....
	Omdat	Omdat .....
	Omdat	Omdat .....
	Omdat	Omdat .....
	Omdat	Omdat .....
	Omdat	Omdat .....
	Omdat	Omdat .....

Wat de één heel leuk vindt en verrijkend voor de cultuur, betekent soms voor de ander een verarming van de cultuur. Let maar eens op wat je klasgenoten erover vertellen.

Les 2: Diversiteit in taal

Opdracht 3: Angela en de multiculturele samenleving

In bron 3 zie je met welke talen en bevolkingsgroepen Angela in één dag te maken heeft. En ze gaat die dag niet eens naar school!

- a) Vul het antwoordschema in en vergelijk het daarna met dat van je buurman of buurvrouw.

	Gesproken talen	Uit welk land komen de mensen die Angela ontmoet?
Scène 1: Op straat	....	Land ..... Ik weet dat omdat .....
Scène 2: Sportwinkel Babaloo	....	Land ..... Ik weet dat omdat .....
Scène 3: Angela en de toerist	....	Land ..... Ik weet dat omdat .....
Scène 4: De basketbalclub	....	Land ..... Ik weet dat omdat .....
Scène 5: Beach	....	Land ..... Ik weet dat omdat .....
Scène 6: Bon Bini Beach Bar	....	Land ..... Ik weet dat omdat .....

b▶ Kun je aan de taal alléén horen uit welk land iemand komt?

Ja / nee, want .....

.....

Opdracht 4: Thuis taal

Aan het eind van deze opdracht heb je bij elkaar gezet, welke talen jij spreekt en in welke situaties je verschillende talen gebruikt.

Terwijl je aan het werk bent, maakt je docent een taalkaart van jullie klas.

Beantwoord de volgende vragen:

1. Welke talen spreek jij? Ik spreek .....

.....

2. Vul in onderstaand schema in, waar je die talen spreekt:

	Taal 1:	Taal 2:	Taal 3:
Met de familie			
Op school in de klas			
Op school in de pauze			
Op straat met vrienden			
Op straat met onbekenden			
Bij een bestelling in een fastfoodrestaurant			
Op vakantie in het buitenland			

Opdracht 5: Taal en herkomstland

In deze opdracht ontdek je, welke talen er het meest worden gesproken op Aruba. Ook kun je zien welke talen sterker zijn gegroeid dan andere talen. Opdracht a, b en c maakt iedereen. Opdracht d kun je kiezen als extra opdracht.

- a**▶ Bestudeer bron 4 en reken uit wat het verschil is tussen het aantal mensen dat een taal sprak in 1981 en in 2000. Voor het Papiamentu is het al ingevuld. De andere talen kun je zelf invullen.
- b**▶ Geef in de volgende kolom aan, uit welk herkomstland de bevolkingsgroepen komen, die deze taal spreken.

	1981	2000	Toename of afname	Herkomstland
Papiamentu	40.835	59.984	+19.149 (46,9%)	Aruba, Bonaire, Curaçao
Engels				
Nederlands				
Spaans				
Portugees				
Andere taal				

Bron: CBS, Censo 2000

- c**▶ ..... wordt steeds minder gesproken.
..... en ..... zijn de talen

die het meest gegroeid zijn. Weet je nog hoe je dit kunt berekenen met percentages? Als je het leuk vindt, kunt de percentages eronder schrijven.

- d**▶ Leg uit waarom er in 2000 veel meer Spaans gesproken werd dan in 1981.

.....

.....

.....

Opdracht 6: Omgaan met verschil in taal

In bron 5 en 6 lees je hoe mensen omgaan met de aanwezigheid van verschillende talen naast elkaar op Aruba. Beantwoord de volgende vragen.

a Over welke talen gaat het in bron 5?

Het gaat in bron 5 over de talen ..... en .....

b Over welke talen gaat het in bron 6?

In bron 6 gaat het over de talen ..... en .....

c In welke bron wordt er positief omgegaan met de taaldiversiteit?

In bron ..... wordt positief omgegaan met de taaldiversiteit.

d Ben je het eens met de meneer aan de telefoon in bron 6?

Ik ben het wel / niet eens met de meneer aan de telefoon

omdat .....

e Heb je wel eens een situatie zoals Francy en Maddy of zoals Karel en Mario meegemaakt? Als dat zo is, schrijf dan op waar dat was en wat er gebeurde.

Ja, ik heb dat wel eens meegemaakt. Dat was .....

.....
.....
.....
.....
.....

Les 3: Diversiteit in godsdienst

Opdracht 7: Mijn geloof, jouw geloof

In deze opdracht beschrijf je jouw geloof. Vervolgens schrijf je op, welke kerken je op Aruba kent.

a Schrijf op tot welk geloof jij behoort en wat de naam van je kerk is.

Geloof: .....

Kerk: .....

Plaats van de kerk: .....

b Andere kerken die ik ken dan die van bron 7.

	Geloof	Plaats
Kerk 1:		
Kerk 2:		
Kerk 3:		
Kerk 4:		
Kerk 5:		

c Heb je wel eens meegemaakt, dat je geplaagd werd vanwege je geloof? Praat hierover met je buurman of buurvrouw. Schrijf hieronder kort, wat jullie besproken hebben.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Opdracht 8: Geloven op Aruba

In deze opdracht ga je uitrekenen bij welk geloof er een toename is van mensen die het geloof aanhangen en bij welk geloof er een afname is.
Opdracht c is een keuzeopdracht.

- a ▶ Vul in de laatste kolom in wat de toename of de afname is van het percentage mensen, dat het geloof aanhangt.

Geloof	1981	2001	Toename of afname
Rooms-katholiek	88.5	80.5	
Methodist	2.4	1.2	
Anglicaan	0.9	0.4	
Adventist	0.6	0.8	
Evangelist	0.6	4.1	
Jehova's Getuige	1.1	1.5	
Niet-gelovig	1.6	3.9	

- b ▶ Bespreek met je buurman of buurvrouw deze vraag. Beschrijf kort in je eigen woorden hoe de afgelopen twintig jaar de percentages van mensen die geloven, veranderd zijn.

- c ▶ Als je goed kijkt, zie je dat je in beide kolommen niet uitkomt op 100%. Wat zou dit betekenen?

Opdracht 9: Leer de begrippen

Leer de begrippen uit de begrippenlijst.

Verdiepingsopdracht: Wereldgodsdiensten

Behalve het Christendom zijn er nog vier andere grote godsdiensten. Kies een godsdienst uit, waar je niet zoveel over weet en probeer meer over deze godsdienst te weten te komen. Dat kan met behulp van krantenartikelen, boeken en internetsites. Maak een kort verslag waarin je iets vertelt over deze godsdienst. Hieronder vind je een lijst met vragen die je daarbij moet gebruiken:

- ▶ Wanneer is de godsdienst ontstaan?
- ▶ Wie is of wie zijn de stichters?
- ▶ Is er één God of zijn er meerdere Goden?
- ▶ Welke heilige schriften gebruikt men?
- ▶ Wat zijn de belangrijkste leefregels?
- ▶ Hoeveel mensen hangen de godsdienst aan?

 Samenvatting

Onder cultuur verstaan we .....

.....

.....

.....

Als je met veel verschillende culturen in een land leeft, kun je veel van elkaar leren en gedeelten van die cultuur overnemen. Als je vindt dat jouw cultuur daar beter van wordt, spreek je van .....

Aruba is een duidelijk voorbeeld van een multiculturele samenleving omdat .....

.....

.....

Taaldiversiteit wil zeggen dat .....

De taal die je het eerst leert van je moeder en vader en andere gezinsleden noemen we de .....

Naast een diversiteit in de taal is er in een multiculturele samenleving ook een diversiteit in ..... Dat kun je zien aan de verschillende .....

.....

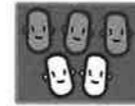
Andere grote godsdiensten zijn het ....., het ....., het .....

en de .....

Werkboek: Hoofdstuk 8

Aruba en de wereld

 Les 1: Intro: De wereld op Aruba

Opdracht 1: Opdracht zonder titel

Aan het eind van deze opdracht kun je nagaan, waarover dit hoofdstuk gaat. Je hebt vier minuten voor deze opdracht. Je werkt samen met je buurman of buurvrouw.

a▶ Noem vijf grote buitenlandse bedrijven op Aruba:

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

b▶ Noem vijf buitenlandse kledingmerken, aanwezig in je klas:

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

c▶ Noem vijf buitenlandse televisiezenders op de kabeltelevisie:

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

d▶ Noem vijf landen waar Aruba veel mee te maken heeft:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

e▶ Ik denk dat dit hoofdstuk gaat over .....

f▶ Na de bespreking in de klas weet ik, dat dit hoofdstuk gaat

over .....

Je kunt nu ook vast een titel voor deze opdracht bedenken. Schrijf er maar bij.

.....

Opdracht 2: Globalisering en mijn eigen situatie

In de leertekst worden voorbeelden gegeven van de invloed van economische ontwikkelingen en verbeterde technologie.

a▶ Beschrijf in onderstaand schema situaties uit je eigen leven, die te maken hebben met de gegeven voorbeelden.

Economie en technologie:	Voorbeelden in mijn eigen situatie:
Mensen reizen door verbeterde vliegtuigen steeds sneller de hele wereld over.	Voorbeelden: ....
Het uitwisselen van informatie over de hele wereld door het gebruik van computers.	Voorbeelden: ....

Economie en technologie:	Voorbeelden in mijn eigen situatie:
Het kijken naar televisieprogramma's uit de Verenigde Staten, Zuid-Amerika en Nederland.	Voorbeelden: ....
Bedrijven vestigen zich over de hele wereld en verkopen overal dezelfde producten.	Voorbeelden: ....
Mensen migreren veel gemakkelijker dan voorheen.	Voorbeelden: ....

b▶ Vergelijk jouw situaties met die van je buurman of buurvrouw.

Zijn er veel verschillen?

De verschillen zijn: .....

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Les 2: De wereld in de klas

Opdracht 3: Een middag met Ruben

In bron 2 komt Ruben op plaatsen, waar jij vast en zeker ook komt. Ruben ontmoet mensen, die jij misschien kent en hij doet dingen, die jij misschien hetzelfde doet.

We kijken met Ruben mee naar zijn bezoek aan het winkelcentrum. Iedere bezoeker vertelt hem iets dat te maken heeft met globalisering. Het gaat daarbij om invloeden vanuit de economie, nieuwe technologie, de bevolkingssamenstelling en de cultuur.

a ► Vul onderstaande vragen in.

Economie:

In scène ..... gaat het om economische invloeden. Dat weet ik omdat

-----

Cultuur:

In de scènes ..... en ..... gaat het om invloeden die te maken hebben met de cultuur. Dat weet ik omdat

-----

Bevolkingssamenstelling:

In scène ..... gaat het om invloeden die te maken hebben met de bevolkingssamenstelling. Dat weet ik omdat

-----

Technologie:

In scène ..... gaat het om invloeden die te maken hebben met de technologie. Dat weet ik omdat

-----
-----

b ► Vul hieronder in welke scènes overeenkomen met je eigen leven. Beschrijf hoe jij zelf de globalisering ervaart.

Ik herken de scènes .....

Mijn ervaringen met globalisering:

Opdracht 4: Arubaan en wereldburger

Aan het eind van deze opdracht weet je, hoe sterk invloeden van de gehele wereld jouw leven en jouw persoonlijkheid beïnvloeden. Je kunt de vraag beantwoorden, of jij als inwoner van Aruba ook wereldburger bent. Vul het schema maar in.

Geschiedenis	Waar zijn je ouders geboren?	Vader: _____ Moeder: _____ _____
Ruimte	In welke landen ben jij geweest (maximaal 5)	_____ _____ _____
Taal	Welke talen heb jij deze week gesproken? (Lessen op school tellen niet mee.)	_____ _____ _____
Economie	Onderzoek in welk land je kleding en schoenen gemaakt zijn. Kijk maar of het erin staat.	Kleding: _____ _____ Schoenen: _____ _____
Cultuur	Uit welk land komen twee van je favoriete zangers of zangeressen?	Naam: _____ _____ Land: _____ _____ Naam: _____ _____ Land: _____ _____

Geef aan of jijzelf een wereldburger bent. Geef drie redenen waarom jij wel of niet een wereldburger bent:

Ik ben wel / geen* wereldburger want:

1. _____
2. _____
3. _____

* Omcirkel het juiste antwoord.

Opdracht 5: Gender

In deze opdracht vergelijken we hoe vrouwen en mannen staan afgebeeld in tijdschriften uit Aruba en de Verenigde Staten. We onderzoeken buitenlandse invloeden in de Arubaanse ideeën over hoe mannen en vrouwen zich kleden en gedragen. Vroeger, nu en in de toekomst.

a ▶ Tijdschrift 1: 'Arubaans tijdschrift, stijl jaren 50'

- ▶ In welk land in dit tijdschrift gemaakt?
Dit tijdschrift is gemaakt in het land _____
- ▶ Wanneer is dit tijdschrift gemaakt?
Dit tijdschrift is ongeveer in het jaar _____ gemaakt.
- ▶ Voor wie is dit tijdschrift gemaakt?
Dit tijdschrift is voor _____ gemaakt.

Het uiterlijk:

- ▶ De vrouw op de kaft besteedt veel aandacht en geld aan het uiterlijk?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan _____
- ▶ De kleding van de vrouw is sjiek (duur en deftig)?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan _____
- ▶ De lichaamshouding van de vrouw vind ik echt vrouwelijk?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan _____

b ▶ Tijdschrift 2: 'Aruba Cayente'

- ▶ In welk land in dit tijdschrift gemaakt?
Dit tijdschrift is gemaakt in het land _____
- ▶ Wanneer is dit tijdschrift gemaakt?
Dit tijdschrift is ongeveer in het jaar _____ gemaakt.
- ▶ Voor wie is dit tijdschrift gemaakt?
Dit tijdschrift is voor _____ gemaakt.

Het uiterlijk: De vrouwen

- ▶ De vrouwen in het tijdschrift besteden veel aandacht en geld aan het uiterlijk?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan .....
- ▶ De kleding van de vrouwen is sjiek (duur en deftig)?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan .....
- ▶ De lichaamshouding van de vrouwen vind ik echt vrouwelijk?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan .....

Het uiterlijk: De mannen

- ▶ De mannen in het tijdschrift besteden veel aandacht en geld aan het uiterlijk?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan .....
- ▶ De kleding van de mannen is sjiek (duur en deftig)?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan .....
- ▶ De lichaamshouding van de mannen vind ik echt mannelijk (b.v. cool, macho)?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan .....

c▶ Tijdschrift 3: 'Amerikaans tijdschrift 2005'

- ▶ In welk land in dit tijdschrift gemaakt?
Dit tijdschrift is gemaakt in het land .....
- ▶ Wanneer is dit tijdschrift gemaakt?
Dit tijdschrift is ongeveer in het jaar ..... gemaakt.
- ▶ Voor wie is dit tijdschrift gemaakt?
Aan wie wordt dit tijdschrift op Aruba verkocht? Voor .....

Het uiterlijk: De vrouwen

- ▶ De vrouwen in het tijdschrift besteden veel aandacht en geld aan het uiterlijk?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan .....
- ▶ De kleding van de vrouwen is sjiek (duur en deftig)?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan .....
- ▶ De lichaamshouding van de vrouwen vind ik echt vrouwelijk?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan .....

Het uiterlijk: De mannen

- ▶ De mannen in het tijdschrift besteden veel aandacht en geld aan het uiterlijk?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan .....
- ▶ De kleding van de mannen is sjiek (duur en deftig)?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan .....
- ▶ De lichaamshouding van de mannen vind ik echt mannelijk (cool, macho)?
Waar / niet waar. Dat zie ik aan .....

Vragen:

1. Wat vinden jullie belangrijke verschillen tussen mannen en vrouwen in de 3 tijdschriften?

Hetzelfde	Anders

2. Welke manier van uiterlijk en kleding lijkt het meest op die van jouw klas?
Bij onze klas past tijdschrift nummer .....

3. Welke internationale bekende mensen (bv. t.v. of muzieksterren) zijn een voorbeeld voor jou als jij je kleren uitzoekt?

Voorbeeld 1 .....

Voorbeeld 2 .....

4. Denken jullie dat Arubaanse jongeren zich over 20 jaar nog hetzelfde kleden als in tijdschrift 2?

Ja / Nee. Ik denk dat omdat .....

5. Hoe kan het komen dat mannen en vrouwen zich over 20 jaar misschien anders kleden? Welke invloeden kun je bedenken? Waar komen die invloeden vandaan?

Invloed	Waar komt die invloed vandaan?
Televisie	
Tijdschriften	
Kledingmerken	
.....	
.....	

6. Denk je dat Arubaanse mannen en vrouwen zich zullen kleden als in tijdschrift 3?

Ja / Nee. Ik denk dat omdat .....

Les 3: Je eigen mening over globalisering

Opdracht 6: Globalisering: verrijking of verarming?

Gebruik dit schema om jouw mening over cultuurverrijking en cultuurverarming op te schrijven. Bekijk ook de afbeeldingen in bron 4 van je leerboek.

1. Colored Clothes:

Dankzij buitenlandse bedrijven zoals Colored Clothes kunnen we meer merken kleding kopen. Dat is een voorbeeld van cultuurverrijking.

Cultuurverrijking / cultuurverarming*, want

---

2. Cinema:

De filmindustrie in Hollywood wil alleen maar leuke films maken om ons te vermaken. Zo verandert men de Arubaanse cultuur om zelf rijk te worden.

Voor de Arubaanse cultuur vind ik dat cultuurverarming.

Cultuurverrijking / cultuurverarming*, want

---

3. Mee eens of niet mee eens? Internet en vrede.

Door het internet kan bijna iedereen op de wereld met elkaar in contact komen. Er zal meer begrip in de wereld ontstaan en daardoor zullen er minder oorlogen uitbreken.

Mee eens/ een beetje mee eens/ niet mee eens*, want

---

4. Globalisering: wie doet het? Geef je eigen mening.

Mee eens of niet mee eens?

De Arubaanse cultuur verandert vooral door buitenlandse bedrijven en moderne communicatiemiddelen en veel minder door migratie.

Mee eens/ een beetje mee eens/ niet mee eens*, want

---

* Omcirkel het juiste antwoord

Opdracht 7: Leer de begrippen

Leer de begrippen uit de begrippenlijst

Verdiepingsopdracht: Je eigen mening over globalisering

De minister-president uit Nederland komt op bezoek op ons eiland. Hij weet niet zoveel van de laatste ontwikkelingen op Aruba. Daarom zijn er verschillende inwoners van Aruba uitgenodigd om wat te komen vertellen. Leerlingen van jouw school mogen iets vertellen over de invloed van globalisering op het leven op Aruba.

Schrijf hieronder wat je aan de minister-president zou vertellen over de invloed van de globalisering op Aruba.

Les 1: Hetzelfde of veranderd?

Opdracht 1: Bestaansmiddelen, bevolking, bestuur en cultuur in 2015

In bron 1 kun je lezen en zien hoe onderdelen van de cultuur en de bevolking er in 2015 uitzien.

- a ► Reken uit hoe oud jij bent in 2015. Mijn leeftijd in 2015 is ..... jaar
- b ► Vul in het onderstaande werkblad in, wat hetzelfde is gebleven en wat er veranderd is.
- c ► Teken bij elk onderdeel een voorwerp dat erbij hoort.

Aruba in 2015:	Hetzelfde	Veranderd	Voorwerp
Bevolkingsaantal			
Bestuur			
Bestaansmiddelen			
Cultuur			

- d ► Ben je het eens met de veranderingen die aangegeven worden in bron 1? Ik ben het eens met deze veranderingen in bron 1:

.....
omdat .....

Ik ben het oneens met deze veranderingen in bron 1:

.....
omdat .....

Samenvatting

Door nieuwe economische ontwikkelingen en verbeterde technologie verandert in veel landen de cultuur. Grote delen van de wereld krijgen steeds meer dezelfde cultuur.

Dit wordt ..... genoemd.

Drie voorbeelden van de invloed van nieuwe economische ontwikkelingen en verbeterde technologie zijn:

1. ....
.....
2. ....
.....
3. ....
.....

Als je zelf veel over de wereld reist, je spreekt veel verschillende talen en je voelt je tot veel verschillende culturen aangetrokken, mag je jezelf een

..... noemen.

Het is belangrijk om een eigen ..... te hebben over

globalisering en daarbij ontstane ..... of

Les 2: Deelvragen opstellen en activiteitenplan

Opdracht 2: De onderzoeksvragen

In de tekst over 'Wat gaan we onderzoeken' heb je al gelezen wat de centrale vraag van het onderzoek is:

Hoe zien onderdelen van de cultuur en bevolking er nu uit in de Arubaanse samenleving en hoe vind jij dat deze eruit moeten zien in 2015?

In zes lessen is het niet mogelijk om alles te onderzoeken. We maken een keuze. We gaan de volgende thema's onderzoeken:

- ▶ herkomst en ongelijkheid
- ▶ gender
- ▶ cultuurverrijking en cultuurverarming

a▶ Zoek in de begrippenlijsten van dit boek of in een woordenboek bovenstaande begrippen op en vul de betekenis hieronder in.

Herkomst en ongelijkheid: .....

.....

Gender: .....

.....

Cultuurverrijking en cultuurverarming: .....

.....

b▶ In deel 1A van Calbas hebben we gezien dat een onderzoek uit deelvragen bestaat. Waarom is het belangrijk om deelvragen te maken?

Het is belangrijk om deelvragen te maken omdat .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

c▶ Enkele deelvragen zijn hieronder gegeven. Vul zelf de ontbrekende deelvragen in. Je hoeft ze nog niet te beantwoorden.

1. Hoe ziet de gender in de Arubaanse samenleving er nu uit?

2. ....

.....

3. ....

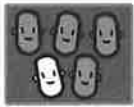
.....

4. Hoe vind jij dat herkomst en ongelijkheid, gender en cultuurverrijking & verarming in 2015 eruit moeten zien?

d▶ We weten de betekenis van deze begrippen, maar waar gaan we precies op letten tijdens het onderzoek?

Bekijk onderstaand schema. Met de hele klas gaan we kijken of we onderstaand schema in kunnen vullen. Jullie docent helpt daarbij.

Thema uit cultuur of bevolking	Onderwerpen om op te letten
Herkomst & ongelijkheid	Verschillen tussen migrantengroepen in 1. .... 2. .... 3. inkomen en uitgaven
Gender	Verschillen tussen mannen en vrouwen in 1. huishoudelijke taken 2. gedrag 3. .... 4. ....
Cultuurverrijking & Cultuur- verarming	Verrijking en verarming bij 1. .... 2. .... 3. taal 4. vrijetijdsbesteding

Opdracht 3: Onderzoek met activiteitenplan

We weten nu wat we gaan onderzoeken maar hoe gaan we dit onderzoek aanpakken? We hebben nog 4 lessen over. In deze opdracht maak je een planning voor die vier lessen. Het maken van een planning is heel belangrijk bij het maken van een onderzoeksdossier.

In de tweede kolom van onderstaande tabel 'Onderzoek met activiteitenplan' kun je zien wat er in iedere les gedaan wordt. In de derde kolom zie je wat het huiswerk is, dat daarbij hoort.

Bij de opdrachten a tot en met d kun je met behulp van de tabel invullen wat er gedaan moet worden en door wie dat gedaan wordt.

Tabel: Onderzoek met activiteitenplan

Les 1:	Oriënteren op het onderzoek.	
Les 2:	Onderzoeksvragen maken en groepjes van drie vormen.	<i>Huiswerk:</i> kranten en tijdschriften meenemen naar les 3.
Les 3:	Informatie verzamelen via kranten en tijdschriften, deel 1b Calbas en een cirkeldiagram.	<i>Huiswerk:</i> kleurpotloden of stiften meenemen naar les 4.
Les 4:	Zie les 3 en de eerste drie deelvragen beantwoorden en het dossier maken.	<i>Huiswerk:</i> illustratiemateriaal afmaken per deelvraag.
Les 5:	Antwoorden vergelijken en per groepje mening vormen over 2015.	<i>Huiswerk:</i> dossier afmaken en meenemen naar les 6.
Les 6:	Mening vormen over 2015 en evalueren van het onderzoek, inleveren dossier.	

a ▶ Wat moet je deze les doen?

Deze les moeten we ..... en

.....

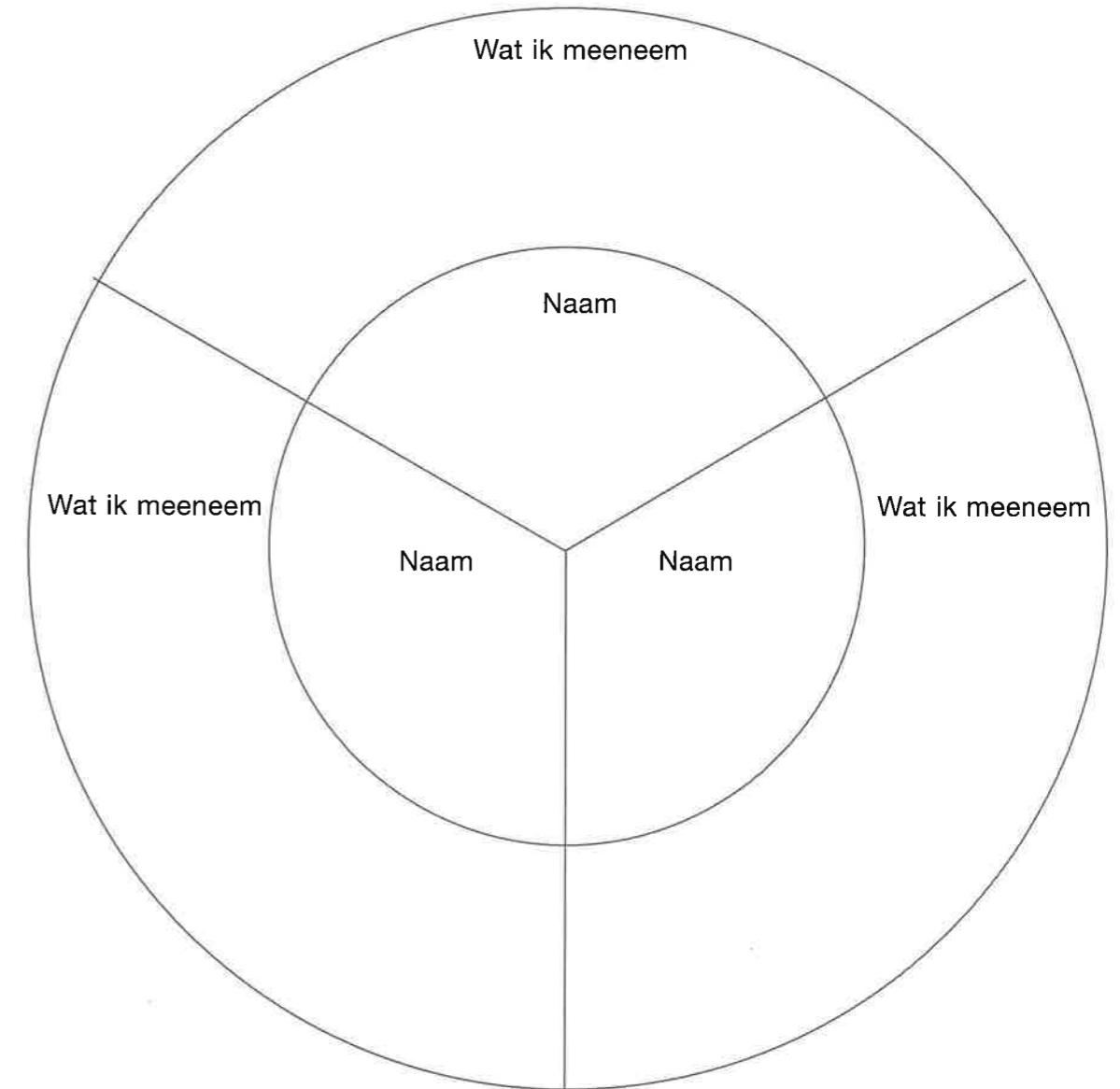
b ▶ Vorm groepjes van drie en noteer de namen hieronder.

Vul in de binnenste cirkel de namen in van de groepsleden:

.....

.....

.....

c ▶ Wat wordt het huiswerk voor de volgende les? Spreek binnen je groepje af wie wat meeneemt (samen minimaal twee kranten en één tijdschrift). Vul bij je naam in de buitencirkel in wat je meeneemt.

d ▶ Per groepje maak je een onderzoeksdossier. In bron 2 kun je lezen wat er straks allemaal in het onderzoeksdossier komt. Je krijgt van de docent per groep een map. Jullie kunnen de rest van de les het titelblad maken en de centrale vraag opschrijven. Het begin van je dossier is er. Maak er wat moois van!

Les 3: Verzamelen van informatie

Opdracht 4: Informatie verzamelen via kranten en tijdschriften

Het is tijd om informatie te gaan verzamelen. Per groepje heb je in ieder geval twee kranten en één tijdschrift. Je gaat plaatjes of teksten knippen, die volgens jullie horen bij één van de onderwerpen van opdracht 2d.

- ▶ Jullie kunnen op twee manieren de taken verdelen. Kruis aan welke manier je kiest.
- ▶ Ieder krijgt een krant of tijdschrift en let op alle onderwerpen en knipt deze uit. Na afloop sorteren jullie de gevonden knipsels over de drie thema's.
- ▶ Ieder krijgt een thema en knipt alleen dat uit, wat met het thema te maken heeft. Je moet dan wel meerdere kranten en tijdschriften doorbladeren. Na afloop bekijken jullie de knipsels van elkaar en bepalen jullie of alles goed gesorteerd is over de thema's.

Bewaar de knipsels goed per thema. In les 4 ga je met deze informatie vragen beantwoorden en de informatie in een dossier vastleggen.

Opdracht 5: Informatie verzamelen en verwerken met een tabel en een diagram

Jullie hebben vast al heel veel knipsels (plaatjes en teksten), die straks helpen antwoord te geven op de deelvragen. Cijfers geven ook informatie. Alleen moet je de informatie anders lezen. Bekijk bron 3 maar eens goed.

- a ▶ Over welk van de drie thema's van dit onderzoek gaat deze bron? In deze bron gaat het om het thema .....
- b ▶ Bij welk onderwerp uit dit thema past deze bron? Dit past bij het onderwerp .....
- c ▶ Over welke herkomstlanden gaat het in deze bron? Het gaat over de volgende herkomstlanden: .....

- d ▶ Geef twee voorbeelden van migranten die horen tot de ontwikkelde landen. Voorbeelden van migranten die behoren tot de ontwikkelde landen zijn:

..... en

- e ▶ .....

Geef vier voorbeelden van migranten die horen tot de ontwikkelingslanden. Voorbeelden van migranten die behoren tot de ontwikkelingslanden zijn:

.....
 .....
 ..... en .....

- f ▶ Hieronder staan de verschillende soorten uitgaven. Vul achter elke uitgave hoog, laag of gemiddeld in.

Herkomstlanden	Aruba	ontwikkelde landen	ontwikkelingslanden
voeding en drank kleding wonen wooninrichting vervoer en communicatie recreatie overig			

Opdracht 6: Informatie verzamelen via Calbas

Bekijk het illustratiemateriaal van hoofdstuk 6 tot en met 8 nog eens. Noteer per thema welke bronnen aansluiten bij dit thema.

Thema	Hoofdstuk en bronnummers
Herkomst & ongelijkheid	
Gender	
Cultuurverrijking & verarming	

Les 4: Het verwerken van de antwoorden in je onderzoeksdossier

Opdracht 7: Antwoorden geven en een dossier maken

In deze opdracht maak je een begin met het beantwoorden van de eerste drie deelvragen. Jullie hebben al knipsels gesorteerd (opdracht 4). Ook hebben jullie een cirkeldiagram uitgeschreven in een schema (opdracht 5). In opdracht 6 heb je bekeken in welke hoofdstukken en bronnen nog meer informatie te vinden is.

Alle informatie is inmiddels gesorteerd naar onderwerp. Je kunt nu antwoorden op de deelvragen geven door het schrijven van een kort verslag per deelvraag. Het verslag illustreer je met knipsels of eigen tekeningen.

Dat doe je in zes stappen:

Stap 1: Verdeel de drie thema's en de daarbij behorende deelvragen over de leden van je groep en geef het bijbehorende materiaal.

Thema *Herkomst & ongelijkheid* door .....

Daarbij behorende deelvraag: .....

Thema *Gender* door .....

Daarbij behorende deelvraag: .....

Thema *Cultuurverrijking & verarming* door .....

Daarbij behorende deelvraag: .....

Geef ieder het materiaal dat bij zijn of haar thema hoort.

Stap 2: Kernwoorden noteren voor de conclusie.

Beschrijf voor je eigen thema een paar belangrijke woorden (kernwoorden) die volgens jou in de conclusie van de deelvraag moeten komen.

Kernwoorden:

Bij mijn thema ..... moeten de volgende kernwoorden in de conclusie van de deelvraag komen:

.....
.....
.....

Stap 3: Bespreken van ieders kernwoorden.

Bespreek in vijf minuten de kernwoorden van elkaar. Snappen jullie de antwoorden van elkaar? Zijn jullie het met elkaar eens? Als jullie het niet eens zijn, probeer dan met elkaar tot een beter antwoord te komen.

Als jullie het wel met elkaar eens zijn, kun je doorgaan met stap 4.

Stap 4: Maak met elkaar een kort verslag.

Maak samen een kort verslag van zo'n twaalf regels waarin jullie de deelvragen beantwoorden. Per thema is dit ongeveer vier regels.

Stap 5: Voeg het illustratiemateriaal toe.

Wanneer het verslag klaar is, kijk je welk illustratiemateriaal je wilt gebruiken. Je mag 6 A4'tjes illustratiemateriaal bij elk verslag doen.

Stap 6: Afspraken maken voor de afronding.

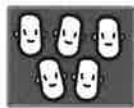
Lees bron 2 door. Zie je hoe jullie dossier al langzaam ontstaat?

Wat ontbreekt er nog in jullie dossier? Noteer dit en maak afspraken over de drie w's (wie wat wanneer afmaakt). Kijk ook nog eens naar opdracht 3. Daar staat de planning.

Wat?	Wie?	Wanneer?
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Les 5: Je eigen mening onderbouwen met argumenten

Opdracht 8: antwoorden vergelijken

Zijn jullie antwoorden dezelfde als die van de andere groepjes? Dat gaan we aan het begin van deze les bekijken. Dit doen we met de hele klas.

	Cultuurverrijking & cultuurverarming	Gender	Herkomst & ongelijkheid
Onderwerp	Eten	Huishoudelijke taken	Beroepen
Antwoorden	----- ----- ----- -----	----- ----- ----- -----	----- ----- ----- -----
Onderwerp	Evenementen, films & festivals	Beroepen	Huisvesting
Antwoorden	----- ----- ----- -----	----- ----- ----- -----	----- ----- ----- -----
Onderwerp	Taal	Kleding	inkomen & uitgaven
Antwoorden	----- ----- ----- -----	----- ----- ----- -----	----- ----- ----- -----
Onderwerp	Vrijtijdsbesteding	Gedrag	
Antwoorden	----- ----- -----	----- ----- -----	----- ----- -----

Opdracht 9: Een mening vormen over deelvraag 4

We hebben al drie deelvragen beantwoord en de antwoorden met elkaar vergeleken.

Bij deelvraag 4 gaat het erom, hoe je vindt dat de drie onderzochte thema's eruit moeten zien in 2015.

Dit is een lastige vraag. We gaan dit stap voor stap doen. Lees bron 4 maar eens door. We gaan over de drie verschillende thema's een mening vormen. Per groepje gaan we drie keer het stappenplan doorlopen. Stap 1 en 2 zijn bij elk thema al voor jullie ingevuld.

Thema: Cultuurverrijking & cultuurverarming.

Stap 1: Wat is het vraagstuk?

Vind jij dat alle inwoners van Aruba in 2015 een en dezelfde taal moeten spreken?

Stap 2: Waarop ga je de mening baseren?

De kern van het vraagstuk is: mogen er verschillen zijn in taalgebruik (zoals nu) of mogen er geen verschillen zijn in taalgebruik?

Stap 3: Welke argumenten zijn er voor en tegen het vraagstuk?

We maken twee groepen van argumenten. Bedenk binnen je groepje zoveel mogelijk argumenten voor en tegen. Bespreek binnen je groep ook het argument of een en dezelfde taal cultuurverrijking of juist cultuurverarming is.

Voor een en dezelfde taal	Tegen een en dezelfde taal
1. -----	1. -----
2. -----	2. -----
3. -----	3. -----
4. -----	4. -----
5. -----	5. -----
Er is sprake van cultuurverarming / cultuurverrijking * omdat	

-----	

* Omcirkel het juiste antwoord.

Stap 4: Welk standpunt neem ik in en welke argumenten kies ik daarbij uit?
 Ga nu je eigen standpunt bepalen. Je kunt kiezen uit drie standpunten. Je moet het standpunt dat je kiest ondersteunen met tenminste drie argumenten.

- Standpunt 1: Ik ben voor een en dezelfde taal.
- Standpunt 2: Ik ben tegen een en dezelfde taal.
- Standpunt 3: Ik ben gedeeltelijk voor en gedeeltelijk tegen een en dezelfde taal.

Ik kies voor standpunt _____ omdat:

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____

Thema: Gender.

Stap 1: Wat is het vraagstuk?
 In hoeverre moeten mannen en vrouwen gelijk zijn in 2015, vind jij?

Stap 2: Waarop ga je de mening baseren?
 De kern van het vraagstuk is: moeten vrouwen en mannen hetzelfde zijn in huishoudelijke taken, beroepen, kleding en gedrag?

Stap 3: Welke argumenten zijn er voor en tegen het vraagstuk?
 We maken twee groepen van argumenten. Bedenk binnen je groepje zoveel mogelijk argumenten voor en tegen.

Voor gelijkheid tussen mannen en vrouwen in 2015	Tegen gelijkheid tussen mannen en vrouwen in 2015
1. _____	1. _____
2. _____	2. _____
3. _____	3. _____
4. _____	4. _____
5. _____	5. _____

Stap 4: Welk standpunt neem ik in en welke argumenten kies ik daarbij uit?
 Ga nu je eigen standpunt bepalen. Je kunt kiezen uit drie standpunten. Je moet het standpunt dat je kiest ondersteunen met tenminste drie argumenten.

- Standpunt 1: Ik ben voor gelijkheid tussen mannen en vrouwen in 2015.
- Standpunt 2: Ik ben tegen gelijkheid tussen mannen en vrouwen in 2015.
- Standpunt 3: Ik ben gedeeltelijk voor en gedeeltelijk tegen gelijkheid tussen mannen en vrouwen in 2015.

Ik kies voor standpunt _____ omdat:

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____

Thema: Herkomst & ongelijkheid.

Stap 1: Wat is het vraagstuk?
 In hoeverre vind jij het rechtvaardig als er grote verschillen in welvaart blijven in 2015 tussen verschillende herkomstgroepen?

Stap 2: Waarop ga je de mening baseren?
 De kern van het vraagstuk is: vind jij het eerlijk als er grote verschillen blijven bestaan tussen verschillende herkomstgroepen?

Stap 3: Welke argumenten zijn er voor en tegen het vraagstuk?
 We maken twee groepen van argumenten. Bedenk binnen je groepje zoveel mogelijk argumenten voor en tegen.

Voor verschillen in welvaart	Tegen verschillen in welvaart
1. _____	1. _____
2. _____	2. _____
3. _____	3. _____
4. _____	4. _____
5. _____	5. _____

Stap 4: Welk standpunt neem ik in en welke argumenten kies ik daarbij uit?

Ga nu je eigen standpunt bepalen. Je kunt kiezen uit drie standpunten. Je moet het standpunt dat je kiest ondersteunen met tenminste drie argumenten.

Standpunt 1: Ik vind het eerlijk dat er verschillen blijven in welvaart tussen verschillende herkomstgroepen.

Standpunt 2: Ik vind het oneerlijk dat er verschillen blijven in welvaart tussen verschillende herkomstgroepen.

Standpunt 3: Ik vind het gedeeltelijk eerlijk en gedeeltelijk oneerlijk dat er verschillen in welvaart blijven tussen verschillende herkomstgroepen.

Ik kies voor standpunt ..... omdat:

1 .....

2 .....

3 .....

4 .....

De laatste stap van deze opdracht:

In je onderzoeksdossier kun je nu deelvraag 4 beantwoorden. Gebruik voor het beantwoorden hiervan, dat wat je hebt opgeschreven in de stappen 4 bij deze opdracht.

Les 6: Geef je mening over de samenwerking

Opdracht 10: Terugblikken op het onderzoek

Bijna klaar! Als laatste stap in het onderzoek ga je zelf terugblikken op de afgelopen vijf lessen en op het onderzoeksdossier dat jullie hebben gemaakt. Bij het terugblikken beantwoord je een paar vragen. De antwoorden kunnen jullie als laatste velletje toevoegen aan het onderzoeksdossier.

- Hoe verliep de samenwerking tussen jullie drieën?
- Wat kan er beter in de samenwerking?
- Welke stappen in het onderzoek waren gemakkelijk?
- Welke stappen in het onderzoek waren moeilijk?
- Wat is het belangrijkste dat je geleerd hebt?
- Ben je tevreden over het onderzoeksdossier? Waarom wel / niet?

Opdracht 11: Leer de begrippen

Leer de begrippen uit de begrippenlijst.